Downloaded from UvA-DARE, the institutional repository of the University of Amsterdam (UvA)
http://dare.uva.nl/document/61716

File ID	61716
Filename	Samenvatting

SOURCE (OR PART OF THE FOLLOWING SOURCE):

Type	Dissertation
Title	Changing perspectives : conclusions and conjectures about context effects in group perception
Author	B.S.C. Keijzer
Faculty	Faculty of Social and Behavioural Sciences
Year	2002
Pages	202
ISBN	90-76269 -26-2

FULL BIBLIOGRAPHIC DETAILS:
http://dare.uva.nl/record/220394

Copyright

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use.

UvA-DARE is a service provided by the library of the University of Amsterdam (http://dare.uva.nl)

Samenvatting

Summary in Dutch

Ons sociale leven is een aaneenschakeling van inschattingen van en oordelen over de mensen om ons heen. Het is belangrijk om te weten wie we voor ons hebben, zodat we adequaat kunnen reageren op anderen. Omdat het ondoenlijk is om iedereen die we tegenkomen op zijn of haar individuele merites te beoordelen, gebruiken we vaak categorieën om anderen in te delen. Zodra we weten in welke categorie iemand past, kunnen we alle informatie over die categorie of groep gebruiken. Deze opgeslagen informatie over een groep noemen we een stereotype. Stereotypen hebben grote invloed op hoe we nieuwe informatie opslaan, gebruiken, en onthouden en op hoe we oordelen over anderen en ons gedragen ten opzichte van die anderen.

Omdat het gebruik van stereotypen negatieve gevolgen kan hebben, vooral in de vorm van discriminatie, zijn vele onderzoekers bezig geweest met het zoeken naar manieren om stereotypen te veranderen. Zij kwamen in het algemeen tot de conclusie dat het veranderen van stereotypen alleen mogelijk is onder specifieke omstandigheden, omdat het gaat om vrij stabiele, inflexibele cognitieve structuren die mensen graag willen behouden. De laatste jaren is echter aangetoond dat stereotypen gevoelig zijn voor contextuele informatie en daardoor veel flexibeler zijn dan vaak gedacht wordt. Alles in onze omgeving, van de zon die schijnt tot een krantenbericht over een onbetrouwbare politicus, beïnvloedt hoe we anderen waarnemen. De interactie tussen deze contextuele informatie en de informatie die we in ons geheugen hebben opgeslagen over een groep, resulteert in een specifieke geactualiseerde groepsrepresentatie die elke keer anders kan zijn, doordat de context anders is. Daarmee verandert ook ons oordeel over de groep.

Veel onderzoekers zijn bezig geweest met het in kaart brengen van variabelen die de invloed van contextuele informatie op onze oordelen over anderen bepalen. In dit proefschrift worden enkele van deze variabelen verder uitgewerkt.

Persoonsperceptie en groepsperceptie

In hoofdstuk 2 wordt onderzocht in hoeverre context effecten bij het waarnemen van personen te vergelijken zijn met context effecten bij de waarneming van groepen. In het domein van persoonsperceptie is uitgebreid onderzoek gedaan naar context effecten. Zo hebben Higgins (1996), Wyer en Srull (1989) en Stapel en Koomen (2001) aangetoond dat contextuele informatie zoals informatie over persoonlijkheidseigenschappen, personen (exemplaren) en zelfs wasmiddelen effect kunnen hebben op de manier waarop een persoon wordt waargenomen en beoordeeld. Vaak gaat het hierbij om specifieke, onbekende personen waarover een oordeel gevraagd wordt. De vraag in hoofdstuk 2 is of contextuele informatie dezelfde effecten heeft wanneer een oordeel over een groep gevraagd wordt, zoals bijvoorbeeld politieagenten.

Om dit te onderzoeken is eerst nagegaan welke context effecten optreden bij de waarneming van personen. Uitgangspunt hierbij is de theorie dat context effecten voortkomen uit een vergrote toegankelijkheid van informatie in het geheugen. De contextuele informatie activeert bepaalde informatie in het geheugen die daardoor eerder gebruikt zal worden wanneer een oordeel gevraagd wordt over een persoon of groep. Deze theorie, gesteund door veel onderzoek, geeft aan dat wanneer in een eerdere taak een bepaalde eigenschap geactiveerd wordt (bijvoorbeeld koppigheid), de kans groter is dat deze informatie gebruikt wordt bij de beoordeling van een persoon dan niet-geactiveerde informatie. Zeker als deze persoon een onbekende is (Donald), die in ambigue termen (met betrekking tot koppigheid) beschreven wordt.

In bovenstaand geval is sprake van een assimilatie effect. Dit houdt in dat het uiteindelijke oordeel beweegt in de richting van de geactiveerde informatie; informatie over koppigheid zorgt ervoor dat Donald koppiger gevonden wordt. Daarnaast kunnen ook contrast effecten optreden. Dit is het geval wanneer het uiteindelijke oordeel in een richting beweegt tegengesteld aan de geactiveerde informatie: informatie over koppigheid leidt er dan toe dat Donald minder koppig gevonden wordt. Uit onderzoek van Stapel en collega's (Stapel, Koomen & van der Pligt, 1996, 1997) blijkt dat dit onder meer het geval is wanneer in plaats van informatie over een eigenschap (vijandigheid) informatie over een vijandig persoon wordt gegeven (zoals Stalin). Terwijl informatie over vijandig

gedrag ertoe leidde dat Donald vijandiger werd gevonden dan na informatie over vriendelijk gedrag, leidde informatie over vijandige personen (zoals Stalin) ertoe dat Donald juist minder vijandig werd gevonden dan na informatie over vriendelijke personen (zoals Ghandi). Of contrast dan wel assimilatie optreedt hangt af van verschillende variabelen. Zo zal eerder assimilatie optreden wanneer de contextuele informatie (stimulus) abstract is (zoals bij een persoonlijkheidseigenschap), relevant voor de interpretatie van de persoon waarover een oordeel gevormd moet worden (target), en wanneer deze target ambigu is en ruimte laat voor interpretatie. Contrast zal eerder optreden wanneer de stimulus distinctief is (zoals een exemplaar), relevant voor de vergelijking met de target en wanneer de target bekend is voor de beoordelaar.

In hoofdstuk 2 is vervolgens nagegaan of deze variabelen voor groepen op dezelfde manier de richting van context effecten (assimilatie of contrast) beïnvloeden als voor personen. Hiervoor is gekeken naar opvattingen van Hamilton en Sherman (1996), die menen dat persoonsperceptie en groepsperceptie door dezelfde processen geregeerd worden, maar dat de waargenomen eenheid ('unity') van de target (hetzij persoon, hetzij groep) bepalend is voor de effecten. Volgens Hamilton en Sherman (1996) verwachten mensen van personen in principe meer eenheid van gedrag dan van groepen. Dit hoeft echter niet het geval te zijn wanneer men uitgaat van onbekende personen (zoals Donald) en bekende groepen, waarover duidelijke stereotypen bestaan (zoals politieagenten). Op basis van de condities voor assimilatie en contrast in persoonsperceptie is uiteindelijk nagegaan of deze condities ook opgaan voor groepsperceptie, hetgeen vervolgens getoetst is in een drietal experimenten.

In studie 2.1 is gekeken naar de effecten van informatie over een eigenschap (agressiviteit) of over een agressief persoon op de beoordeling van politieagenten. Net als bij de waarneming van personen werd verwacht dat informatie over eigenschappen tot assimilatie zou leiden. Bij informatie over een agressief persoon werd verwacht dat dit niet tot contrast zou leiden, omdat de persoon niet gespecificeerd werd als een lid van de groep politieagenten, hetgeen de relevantie voor vergelijking verkleint. Het experiment bood steun aan deze verwachtingen.

Ook in studie 2.2 werd gekeken naar het effect van eigenschappen versus exemplaren op de beoordeling van een groep. Hierbij werd echter gebruik gemaakt van zelf-gegenereerde informatie door deelnemers zelf hetzij aan een bepaalde eigenschap (wijsheid) hetzij aan bepaalde (wijze) personen te laten denken, hetgeen de kans dat deze informatie gebruikt zou worden bij de beoordeling van de target groep (ouderen) zou verhogen (zie ook Mussweiler & Neuman, 2000). Ook zou het genereren van meer dan één exemplaar, in plaats van één, de distinctiviteit van de informatie verlagen, hetgeen contrast effecten minder kansrijk zou maken. Op basis hiervan werden assimilatie-effecten verwacht en gevonden, zowel na activatie van de eigenschap wijsheid als na activatie van wijze personen.

Smith en Zarate (1990, 1992) zijn van mening dat groepsoordelen vaak gebaseerd zijn op een subset van exemplaren die men uit het geheugen ophaalt. Contextuele informatie zou mede bepalen welke subset beschikbaar komt en daarmee het oordeel beïnvloeden. Zo zou het nadenken over wijsheid of wijze personen ertoe leiden dat meer wijze ouderen uit het geheugen opgehaald worden, waardoor ouderen als wijzer beoordeeld worden. In studie 2.3 is gekeken of men, na het nadenken over wijsheid of wijze personen, daadwerkelijk wijzere oudere mensen uit het geheugen ophaalde, door deelnemers te vragen om de eerste oudere persoon die in hen opkwam te beschrijven. Hoewel men hiervoor wel vaker woorden gebruikte die met wijsheid te maken hadden, werd deze persoon niet als wijzer beoordeeld op beoordelingsschalen, hetgeen slechts gedeeltelijk steun biedt voor de theorie van Smith en Zarate.

De drie studies tonen aan dat effecten zoals gevonden in persoonsperceptie ook voorkomen in de waarneming van groepen, en dat hieraan grotendeels dezelfde processen ten grondslag liggen. Het is nog onduidelijk welke rol de waargenomen eenheid van de target daarbij speelt. Net zoals er grote verschillen zijn in de waargenomen eenheid van een groep (variërend van een groep mensen die wachten op de bus tot een basketbalteam), zijn er ook grote verschillen in waargenomen eenheid tussen personen (variërend van een onbekende schizofreen in de Amsterdamse tram tot je beste vriendin). Vervolgonderzoek naar de rol van dergelijke variaties in waargenomen eenheid bij context effecten zou een welkome aanvulling zijn.

Extremiteit

Eén van de variabelen die vaak genoemd worden in relatie tot assimilatie en contrast effecten is de extremiteit van informatie. In hoofdstuk 3 staat deze variabele centraal, uitgaande van het inclusie / exclusie model van Schwarz en Bless (1992). Volgens dit model zal informatie die opgenomen kan worden in de mentale representatie van een groep (inclusie) leiden tot assimilatie effecten. Informatie die niet opgenomen kan worden in de mentale representatie van een groep (exclusie) kan leiden tot contrast effecten, omdat de 'buitengesloten' informatie als een vergelijkingsanker gaat fungeren waarmee de groep vergeleken wordt. Extreme informatie (zoals informatie over een groepslid dat in zijn gedrag sterk afwijkt van wat verwacht wordt van de groep) zal eerder tot exclusie leiden en daarmee tot contrast effecten. Gematigde informatie past vaak wel binnen de mentale representatie van een groep en zal dan ook vaker tot inclusie en assimilatie leiden.

Het inclusie / exclusie model van Schwarz en Bless (1992) heeft echter een aantal beperkingen. Volgens het model bepaalt de mate van overlap tussen stimulus en target of inclusie dan wel exclusie optreedt. Schwarz en Bless geven aan dat informatie wel iets moet afwijken van het gemiddelde groepsbeeld om enig effect op dat groepsbeeld te kunnen hebben. Extremiteit (en daarmee de mate van overlap) is echter een gradueel concept en het is onduidelijk wanneer informatie extreem genoeg is om tot assimilatie te leiden en wanneer te extreem om nog tot inclusie te leiden.

Het inclusie / exclusie model geeft daarnaast aan dat inclusie of exclusie een kwestie van categorisatie is, hetgeen impliceert dat de omslag van inclusie naar exclusie een abrupte overgang betreft. Stapel en Koomen (2001) menen echter dat assimilatie en contrast effecten beide in een eindoordeel tot uiting kunnen komen, omdat dit oordeel vaak het resultaat is van een sommatie van beide effecten, die ieder in een andere fase van het proces voorkomen. Zo is een assimilatie effect het resultaat van interpretatieprocessen tijdens de encodeerfase en contrast van vergelijkingsprocessen tijdens de oordeelfase. Afhankelijk van de relatieve sterkte van elk van deze effecten zal het uiteindelijke oordeel assimilatie of contrast zijn. De overgang tussen deze twee zal dan gradueel in plaats van abrupt zijn.

Verder schenkt het inclusie / exclusie model geen expliciete aandacht aan de richting waarin de informatie afwijkt. Een exemplaar (bijvoorbeeld een feministe) kan afwijken van de groep door tegengesteld gedrag te vertonen dan van de groep verwacht wordt (contra-stereotiep, zoals onassertief gedrag) of juist door extremer te zijn in de richting van het stereotype (extreem assertief). Het is onduidelijk in welke mate de richting van afwijking van invloed is op de effecten van exemplaren op hun groep.

In hoofdstuk 3 is getracht een aantal van de hierboven beschreven onduidelijkheden op te helderen aan de hand van een model, waarin de richting en extremiteit van de afwijking van een exemplaar uitgezet zijn tegen de mate van stereotypering (in lijn met het stereotype (assimilatie) of tegengesteld aan het stereotype (contrast)). Dit model is getoetst in een drietal studies.

In studie 3.1 werd de mate van extremiteit gemanipuleerd door een exemplaar van een groep te beschrijven (balletdanseres), met een gewicht dat één of twee standaarddeviaties afweek van het normale gewicht van balletdanseressen. Uit de resultaten bleek dat het exemplaar minimaal twee standaarddeviaties moest afwijken om effect te hebben op het groepsbeeld. Dit gold zowel voor exemplaren die zwaarder waren dan de gemiddelde balletdanseres (contra-stereotiep) als voor exemplaren die lichter waren dan de gemiddelde balletdanseres (stereotiep).

In studie 3.2 werd de extremiteit van de afwijking verder gevarieerd door informatie aan te bieden over een oudere man die meer of juist minder conservatief was dan de gemiddelde oudere op vier niveaus van oplopende afwijking. Uit de resultaten van deze studie bleek dat naarmate de man meer afweek van de groep, hij meer effect had op het beeld van de groep, tot een bepaald niveau, waarna de invloed weer afliep. Dit biedt steun aan de gedachte dat extremiteit een gradueel concept is waarbij oplopende extremiteit leidt tot oplopende assimilatie effecten, tot aan een hoogtepunt waarna het assimilatie effect weer vermindert en eventueel kan overgaan in een contrast effect. Ook hierbij werd dit effect gevonden voor zowel contra-stereotiepe (open-minded) exemplaren als voor stereotiepe (conservatieve) exemplaren.

In studie 3.3 werd informatie aangeboden over een feministe die afweek van het gemiddelde beeld van feministen op de dimensie van assertiviteit, zowel in de mate waarin ze afweek (gematigd of extreem) als in de richting van afwijking (contra-stereotiep (onassertief) of stereotiep (assertief)). Hierbij werd gevonden dat gematigd afwijkende exemplaren tot assimilatie leidden en extreem afwijkende exemplaren tot contrast effecten, ongeacht de richting waarin ze afweken.

De drie studies bieden daarmee steun aan het voorgestelde model, waarbij de mate van extremiteit de richting van het effect bepaalt (assimilatie of contrast). Exemplaren moeten een minimale afwijking hebben van het stereotype om effect te hebben. Naarmate deze afwijking groter wordt, treedt sterkere assimilatie op, tot aan een punt waarop assimilatie afneemt en gradueel overgaat in contrast effecten. De richting waarin het exemplaar afwijkt (stereotiep of contra-stereotiep) blijkt minder invloed te hebben op de uiteindelijke effecten.

Exemplaren uit andere groepen

Uit de studies in hoofdstuk 2 en 3 blijkt dat een groepsoordeel beïnvloed kan worden door informatie over leden van de desbetreffende groep. Zo beïnvloedt informatie over een feministe het beeld van feministen in het algemeen en informatie over een oudere man het beeld van ouderen. In hoofdstuk 4 is gekeken of een groepsbeeld ook beinvloed kan worden door informatie over leden van andere groepen, aangezien dit ook een vorm van contextuele informatie kan zijn. Hoewel dergelijke effecten van exemplaren uit andere groepen op een groepsbeeld nooit eerder zijn aangetoond zou dit volgens het inclusie / exclusiemodel van Schwarz en Bless (1992) mogelijk moeten zijn, zolang de informatie geschikt is als vergelijkingsanker. Inclusie van informatie over een andere groep is echter onwaarschijnlijk, hetgeen zou betekenen dat assimilatie effecten na informatie over andere groepen niet voorkomen. Volgens het interpretatie / vergelijkingsmodel van Stapel en Koomen (2001) echter, zouden naast contrast effecten ook assimilatie effecten kunnen voorkomen, als de exemplaren uit andere groepen relevant worden gevonden voor de interpretatie van de target groep.

Omdat vanuit de theorie geen eensluidende voorspellingen gedestilleerd konden worden, werd eerst een exploratief onderzoek uitgevoerd. In studie 4.1 werd gekeken of informatie over tramconducteurs van invloed kon zijn op de beoordeling van de groep politieagenten. Hieruit bleek dat informatie over drie agressieve of behulpzame tramconducteurs ertoe leidde dat politieagenten agressiever respectievelijk behulpzamer werden gevonden, net zoals wanneer informatie werd gegeven over drie agressieve of behulpzame politieagenten. Beide soorten exemplaren leidden dus tot assimilatie effecten, hetgeen volgens Schwarz en Bless (1992) impliceert dat de tramconducteurs opgenomen werden in de mentale representatie van politieagenten. Dit zou verklaard kunnen worden vanuit de gedachte dat de twee groepen gelijkenissen vertonen (blauwe uniformen, ambtenaren in dienst om veiligheid te bewaken), waardoor inclusie mogelijk werd. In studie 4.2 werd gekeken wat er gebeurt als de twee groepen niet op elkaar lijken. Ook werd hierbij gebruik gemaakt van één exemplaar in plaats van drie om de distinctiviteit van de stimulus (en daarmee de kans op contrast effecten) te vergroten.

In studie 4.2 werd informatie aangeboden over een assertieve feministe of een assertieve biologiestudente, waarna het effect van deze informatie op de beoordeling van feministen in het algemeen werd bekeken. Hieruit bleek dat de assertieve feministe ertoe leidde dat feministen assertiever werden gevonden (assimilatie), terwijl informatie over de assertieve biologie studente tot lagere assertiviteitsoordelen over feministen leidde (contrast). Uit een voorstudie was gebleken dat feministen en biologiestudentes heel verschillend werden beoordeeld, hetgeen suggereert dat wanneer de exemplaar groep en de target groep op elkaar lijken (zoals tramconducteurs en politieagenten) inclusie en daarmee assimilatie mogelijk is en dat wanneer ze sterk van elkaar verschillen (zoals biologiestudentes en feministen) contrast effecten mogelijk zijn. Hierbij bleef echter onduidelijk welke dimensies de waargenomen verschillen en hun effecten vooral bepalen: verschillen tussen de twee groepen op de focale dimensie (zoals agressiviteit en assertiviteit) of verschillen tussen de twee groepen op achtergronddimensies zoals status, inkomen en soort activiteiten. In studies 4.3 en 4.4 werd dit verder onderzocht.

In studie 4.3 kregen de deelnemers informatie over een introverte man, wiens beroep gevarieerd werd op basis van gelijkenis of juist verschil met de target

groep (advocaten) op de focale dimensie (extraversie) en/of achtergrond dimensies zoals status en inkomen. Uit de effecten van deze exemplaren op de beoordeling van de extraversie van advocaten bleek dat exemplaren uit groepen die sterk van de target groep verschilden op achtergrondvariabelen (zoals barkeepers en biologen) tot contrast effecten leidden, terwijl exemplaren uit groepen die op advocaten leken (zoals notarissen en politici) geen effect hadden op de beoordeling van advocaten. De verschillen tussen groepen op de focale dimensie (extraversie) leidden niet tot verschillend effecten; de introverte bioloog (uit een introverte groep) en de introverte barkeeper (uit een extraverte groep) leidden beiden tot contrast effecten, in de zin dat advocaten extraverter werden gevonden.

In studie 4.4 werd dit experiment herhaald met extraverte exemplaren, waarbij opnieuw contrast effecten werden gevonden voor de in achtergrond verschillende exemplaren (barkeeper en bioloog). Gezamenlijk laten de studies zien dat exemplaren uit andere groepen zeker effect kunnen hebben op de beoordeling van een groep. Hierbij kan men eerder assimilatie effecten verwachten wanneer de exemplaar groep en de target groep op elkaar lijken, en eerder contrast effecten wanneer ze niet op elkaar lijken. Gelijkenis op de focale dimensie is daarbij minder van invloed dan gelijkenis op achtergronddimensies.

De mentale representatie van stereotypen

Naast de invloed die context variabelen kunnen hebben op de waarneming van groepen, speelt de informatie die men over de groep heeft opgeslagen in het geheugen ook een grote rol. De structuur van de mentale representatie van een groep kan sterk verschillen, afhankelijk van de opgebouwde kennis over en ervaring met de groep. Een zeer belangrijk verschil in die structuur ligt in de mate waarin de mentale representatie is opgebouwd uit exemplaren (losse leden van de groep) of abstracte informatie (zoals persoonlijkheidseigenschappen) (zie ook Hamilton & Sherman, 1994). Zo kan ons beeld van sociaal-psychologen bij een sociaal-psycholoog opgebouwd zijn uit allerlei personen uit deze groep, terwijl dit bij mensen die nog nooit een sociaal psycholoog ontmoet hebben veel vager en abstracter zal zijn. De vraag in hoofdstuk 5 is of dit uitmaakt voor de perceptie en beoordeling van groepen.

In studie 5.1 is vooral gekeken naar de relatie tussen de mentale representatie van een groep en de waargenomen variabiliteit van die groep. Uit deze correlationele studie bleek dat naarmate een groep meer in termen van abstracte informatie (persoonlijkheidseigenschappen) werd bekeken, deze groep als meer coherent en minder gevarieerd werd gezien. Dit suggereert dat groepen met een meer abstracte representatie homogener gevonden worden dan groepen met een minder abstracte representatie. In deze studie was echter een sterker exemplarisch beeld van de groep niet gerelateerd aan meer variatie en minder coherentie in het groepsbeeld.

De meeste stereotypen bevatten echter zowel abstracte als exemplarische informatie. In studie 5.2 is dan ook gekeken of de relatieve toegankelijkheid van deze soorten informatie versterkt kon worden door deelnemers te vragen om een aantal persoonlijkheidseigenschappen te noemen of juist exemplaren van dezelfde groep. Verwacht werd dat een focus op abstracte informatie in het stereotype tot een homogener en meer stereotiep beeld van de groep zou leiden, terwijl een focus op de exemplarische informatie in het stereotype tot een heterogener en minder stereotiep beeld van de groep zou leiden. Dit werd bevestigd door de resultaten: door na te denken over exemplaren uit de groep homoseksuele mannen, werd de groep minder stereotiep beoordeeld en meer heterogeen gevonden dan wanneer men nadacht over persoonlijkheidseigenschappen van de groep.

Het nadenken over exemplaren hoeft echter niet altijd tot een heterogener beeld te leiden. Volgens Kashima en Kashima (1993) kan het nadenken over exemplaren die sterk op elkaar lijken juist tot een homogener groepsbeeld leiden. Dit werd getoetst in studie 5.3, met groepen die van elkaar verschilden in de mate waarin de exemplaren op elkaar leken. Verwacht werd dat een focus op de exemplaren in een groep met sterk verschillende exemplaren (cabaretiers) ertoe zou leiden dat de groep heterogener en minder stereotiep werd beoordeeld. Een focus op de exemplaren in een groep met sterk op elkaar lijkende exemplaren (politici) zou ertoe leiden dat de groep homogener en meer stereotiep werd beoordeeld. Deze verwachtingen werden bevestigd voor waargenomen variabiliteit, maar niet voor stereotypering, hetgeen aangeeft dat de relatie tussen deze twee maten niet vanzelfsprekend is.

Hoofdstuk 5 eindigt met een analyse van de mogelijke consequenties van verschillen in mentale representatie van groepen voor de richting en sterkte van context effecten, een gebied waarnaar zeker verder onderzoek gedaan zou moeten worden. In het concluderende hoofdstuk 6 van dit proefschrift wordt hierop verder ingegaan. Tevens wordt daarin de bruikbaarheid van het interpretatie / vergelijkingsmodel van Stapel en Koomen (2001) en het inclusie / exclusiemodel van Schwarz en Bless (1992) besproken. Beide modellen zijn ten dele in staat gebleken om voorspellingen en verklaringen te leveren voor de bevindingen in dit proefschrift, maar verdienen aanscherping op diverse terreinen. Hierbij wordt gerefereerd aan opvattingen van Smith en Zarate (1990, 1992) en Asch (1952) die aangeven dat context effecten een uiting kunnen zijn van de activatie van verschillende delen van een stereotype. Het stereotype kan daarbij gezien worden als een grote conflicterende database, waarvan door contextuele informatie bepaalde delen geactiveerd worden, die het uiteindelijke oordeel over de groep bepalen. Het is dan niet zozeer het oordeel over de groep dat verandert, maar de groep waarover een oordeel geveld wordt.

In hoofdstuk 6 wordt ook ingegaan op de concepten extremiteit, similariteit (gelijkenis) en relevantie. Verdere specificatie en nuancering van de rol van deze variabelen is noodzakelijk. Tevens zou de ingroup / outgroup dimensie toegevoegd kunnen worden aan de variabelen en bevindingen in dit proefschrift en zou meer aandacht besteed kunnen worden aan individuele verschillen tussen mensen in hun gebruik van stereotypen en aan de automaticiteit van stereotype gebruik. Hoewel met dit proefschrift lang niet alle belangrijke vragen rondom context effecten in groepsperceptie zijn behandeld, biedt het hopelijk wel een aantal interessante antwoorden en gissingen, die de sociale psychologie een stapje verder kunnen brengen. En wat kan een wetenschapper nog meer verlangen?